

Informe anual sobre el Codi de Conducta de UIC Barcelona del curs 2022-2023 i actuacions del Compliance Officer

Introducció a les bases legals de la responsabilitat de les persones jurídiques

La Llei Orgànica 5/2010, del 22 de juny, per la qual es modifica la Llei Orgànica 10/1995, del 23 de novembre, del Codi Penal, va introduir en l'ordenament jurídic espanyol, seguint la tendència internacional, la responsabilitat penal de les persones jurídiques (més enllà de la responsabilitat civil derivada d'un delictes ja existent) amb la incorporació de l'article 31 bis (veg. nota final). Els dubtes inicials creats per la introducció de la nova figura van comportar la promulgació de la Llei Orgànica 1/2015, de 30 de març, per la qual es modifica la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal, la modificació d'aquest precepte i la introducció de tres nous apartats (veg. nota final).

Les reformes penals operades i les interpretacions jurisprudencials que fins a la data s'han desenvolupat respecte a la responsabilitat penal (i general corporativa) de les organitzacions es resumeixen en el denominat *Compliance* i en el cas de UIC Barcelona, en el *Compliance de fundacions*, atès que aquesta és la forma jurídica que s'adopta.

Compliment normatiu de UIC Barcelona 2022-2023

Per *Compliance* (o compliment normatiu) s'ha d'entendre, bàsicament: **“un conjunt de procediments i bones pràctiques adoptats per les organitzacions per identificar i classificar els riscos operatius i legals als quals s'enfronten i establir mecanismes interns de prevenció, gestió, control i reacció davant d'aquests riscos”**(<https://www.worldcomplianceassociation.com/que-es-compliance.php>).

En conseqüència, i també com a resum bàsic, són objectius del *Compliance*:

1. Fixar una reglamentació interna de l'organització (coherent i relacionada amb la normativa legal d'aplicació) de prevenció d'incompliments legals.
2. Seguir un control exhaustiu del compliment, en l'àmbit intern i el que hi està relacionat, d'aquestes normatives interna i general i executar aquelles mesures i accions de prevenció i de reparació que corresponguin.
3. Difondre la normativa interna i els mitjans per fer-ne un ús pràctic i fomentar entre els membres de l'organització i persones relacionades la “cultura de l'organització” en aquest aspecte de compliment normatiu.

La Universitat Internacional de Catalunya, Fundació Privada té en l'ideari i en la manera de fer el respecte absolut a la normativa legal que sigui d'aplicació en cada àmbit en què es desenvolupen les diferents activitats que s'hi duen a terme i en el qual conviuen tots els integrants de la comunitat de UIC Barcelona. A aquest efecte, es disposa (entre d'altres normatives) de:

1. Reglament de l'Oficina del Defensor Universitari (https://www.uic.es/sites/default/files/2020-10/reglament_del_sindic_de_greuges.pdf), que tal com assenyala l'article 1 del reglament, té l'encàrrec (atesa la prescripció a la Llei Orgànica 2/2023, de 22 de març, del sistema universitari), de vetllar pel respecte dels drets i les llibertats dels membres de la comunitat universitària davant les actuacions dels diferents òrgans i serveis universitaris.
2. Codi de Conducta de UIC Barcelona (https://www.uic.es/sites/default/files/2021-04/Codi_Conducta_UIC_ES.pdf), que com s'assenyala a l'article 1, té com a objectiu determinar els valors, principis i normes que han de regir el comportament i l'actuació de cadascun dels membres de la comunitat universitària de UIC Barcelona, així com dels membres dels seus òrgans de govern; afegint en el seu article 3.1.1. que els subjectes obligats (és a dir, cadascun dels membres de la comunitat de UIC Barcelona), en el desenvolupament de les seves tasques professionals no col·laboraran en la infracció de cap llei (nacional o internacional), ni cooperaran en accions o omissions que comprometin el principi de legalitat i que, cap excusa, pretext o pressió justificarà una conducta contrària a la llei o a la normativa interna, amb l'obligació subsegüent que el coneixement de fets o conductes que puguin suposar una infracció de la llei cal denunciar-los immediatament.
3. III Pla d'igualtat d'oportunitats de UIC Barcelona (2022-2026) (https://www.uic.es/sites/default/files/2022-04/ESP_III_Plan_de_Igualdad_UIC_Barcelona_web.pdf) que, dins de les polítiques de respecte a la persona i els seus drets (coincident en aquest punt amb el que assenyala l'Ideari de UIC Barcelona) i del recorregut iniciat el 2009 amb el Pla d'igualtat, té com a objectiu establir tot un seguit d'indicadors, objectius, destinataris i responsables per assolir, a través dels diferents eixos estratègics, a la pràctica i a cada àmbit concret una plena igualtat d'oportunitats entre tots els integrants de la comunitat de UIC Barcelona.
4. Protocol per a la prevenció, detecció, avaluació i intervenció davant l'assetjament i altres situacions a UIC Barcelona, en el qual s'estableixen, d'acord amb la normativa legal d'aplicació i en el qual es tenen en compte les més recents promulgacions legislatives,¹ tots aquells supòsits en què es poden produir situacions d'assetjament i les mesures de prevenció i els procediments d'actuació corresponents.

Tota l'anterior reglamentació interna, juntament amb l'actuació dels responsables departamentals i de les diferents facultats, centres i instituts que conformen l'organigrama estructural de UIC Barcelona, la Unitat d'Igualtat, la Unitat de Prevenció de Riscos Laborals, la Sindicatura de Greuges i aquest *Compliance Officer* han coadjuvat en el curs acadèmic 2022-2023 en la defensa de la normativa legal i institucional, de les bones pràctiques, en la identificació dels riscos legals i operatius i de la prevenció, gestió, control i reacció davant

¹ V. gr. Llei Orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual; Llei 15/2022, de 22 de juliol, integral per a la igualtat de tracte i no discriminatori; Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i garantia de les persones LGTBI.

de qualsevol situació que resultés contrària a les normatives establertes. Han actuat en tres àmbits diferenciats:

1. Sensibilització de la comunitat de UIC Barcelona.
2. Intervenció sobre qualsevol situació de risc.
3. Reacció davant de qualsevol conducta il·legal, il·lícita o reprobable.

Per a això, i com a guia, s'ha disposat de l'Informe GAP (*Gap Compliance Analysis*) en relació amb el sistema de *Compliance* Penal de la Universitat Internacional de Catalunya, Fundació Privada (novembre de 2018), en el qual es van marcar els elements més rellevants per a la identificació dels riscos penals, es van analitzar aquests riscos i es van fixar les diferents mesures i accions per desenvolupar per a la plena eficàcia del sistema; les quals s'han implementat, sense perjudici del sempre necessari anàlisi de la pràctica i experiència diària i de l'adaptació a les normatives legals vigents.

Així, i sobre la base de tot l'anterior, durant el curs acadèmic 2022-2023 i sota les actuacions de *Compliance*:

1. S'ha seguit amb les anàlisis i estudis sobre com optimitzar les actuals normatives internes, procediments interns i accions de desenvolupament i difusió en l'àrea de *Compliance* per tal d'evitar, en la mesura del possible, les eventuais situacions de risc i millorar les actuacions de reacció davant de situacions de conflicte.
2. S'ha seguit amb l'estreta supervisió de les situacions objecte d'aquest *Compliance*, per la qual cosa s'ha fet servir el Canal Denúncia (canaldedenuncia@uic.es), un compte de correu electrònic creat per facilitar un mitjà a través del qual fer arribar possibles denúncies internes en aquest àmbit, així com qualsevol qüestió que pugui tenir qualsevol membre de la comunitat universitària al respecte.
3. S'ha actuat amb immediatesa en aquelles situacions que han requerit la intervenció del *Compliance Officer*; i s'han portat a terme els procediments i expedients corresponents.

Previsions de futur

Destaca com a acció per implementar per al curs acadèmic 2023-2024 la creació i implementació d'un canal de comunicació per a la posada en coneixement d'aquelles conductes, accions o actuacions contràries a la licitud i legalitat. Aquest canal (anomenat CANAL OBERT) es conformarà sobre la base de la Llei 2/2023, de 20 de febrer, reguladora de la protecció de les persones que informen sobre infraccions normatives i de lluita contra la corrupció, que realitza una transposició al dret espanyol de la Directiva (UE) 2019/1937, del Parlament Europeu i del Consell de 23 d'octubre de 2019, que regula els aspectes mínims que han de tenir els diferents canals de comunicació a través dels quals una persona física coneixedora, en un context laboral i professional, d'una infracció del dret de la Unió Europea pot donar-la a conèixer.

Així, aquesta normativa i les mesures d'implementació a la comunitat universitària tenen la finalitat de protegir les persones davant possibles represàlies que en aquest àmbit detecten

la comissió d'infraccions penals o administratives greus o molt greus (bàsicament perquè es prescriu la possibilitat que la comunicació sigui anònima i reservada); però, també, té el propòsit de servir de via idònia per al coneixement de la persona responsable d'aquest canal de comunicació i que pugui actuar en conseqüència.

Aquesta mesura d'implantació es correspon amb la resta de les actuacions de l'àmbit del *Compliance*, ja que les conductes, accions o actuacions que són objecte de comunicació es corresponen amb la relació de conductes il·legals i il·lícites que es van plasmar en l'Informe GAP.

Una altra qüestió destacable és que es procedirà, mitjançant la contractació dels serveis professionals d'un gabinet extern a UIC Barcelona, a la revisió de l'Informe GAP, per tal d'analitzar el desenvolupament i efectivitat de la implementació de les mesures recomanades en aquests anys i establir els canvis, adaptacions i millores que fossin convenients.

A més a més del que s'ha descrit anteriorment, continuaran sent mesures per implementar:

1. Seguir amb la difusió i posada en coneixement de la comunitat de UIC Barcelona de la figura del *Compliance Officer* i de les seves finalitats.
2. Seguir amb l'estudi, l'anàlisi i la revisió de les normatives internes, dels procediments interns i de les accions de desenvolupament pràctic de les mesures corresponents a l'àmbit del *Compliance*.
3. Progressar en les polítiques d'igualtat i no-discriminació, adoptant noves mesures o millorant les ja existents.
4. Progressar en les polítiques mediambientals, adoptant noves mesures o millorant les ja existents.²
5. Adaptar, si fos necessari, les normatives internes de l'àmbit de *Compliance* a les modificacions que es poguessin produir en la normativa legal catalana, espanyola i europea corresponent.
6. Continuar amb les accions de control de la integritat de les diferents empreses col·laboradores, convenis de col·laboració, centres de pràctiques per a alumnes i altres relacions amb tercers que afectin l'àmbit de *Compliance*.
7. Qualsevol altra acció que es consideri convenient.

Avaluació de l'actuació de *Compliance* en el curs acadèmic 2022-2023

² Sobre això, cal recordar que UIC Barcelona disposa d'un document Marc per a la Sostenibilitat (2012).

Per tot el que s'ha indicat en aquest informe, es considera que l'actuació de tots aquells departaments interns de UIC Barcelona implicats, directament o indirecta, en l'àmbit del *Compliance* i la del *Compliance Officer* com a òrgan amb independència jeràrquica i responsabilitat màxima en aquest àmbit, ha estat totalment satisfactòria durant el curs acadèmic 2022-2023; sense perjudici que tothom i la Universitat continuarà treballant per progressar i millorar en els futurs cursos.

Barcelona, 13 de maig de 2024.

NOTA FINAL LEGISLATIVA

L'art. 31 bis del Codi Penal, en la seva actual redacció, assenyala:

1. En els supòsits previstos en aquest codi, les persones jurídiques són penalment responsables:

A) Dels delictes comesos en nom o per compte de les mateixes, i en el seu benefici directe o indirecte, pels seus representants legals o per aquells que actuant individualment o com a integrants d'un òrgan de la persona jurídica, estan autoritzats per prendre decisions en nom de la persona jurídica o ostenten facultats d'organització i control dins de la mateixa.

B) Dels delictes comesos en l'exercici d'activitats socials i per compte i en benefici directe o indirecte de les mateixes per qui, estant sotmesos a l'autoritat de les persones físiques esmentades en el paràgraf anterior, han pogut realitzar els fets perquè havien incomplert greument els deures de supervisió, vigilància i control de la seva activitat ateses les circumstàncies concretes del cas.

2. Si el delicte fos comès per les persones indicades en la lletra a) de l'apartat anterior, la persona jurídica quedarà exempta de responsabilitat si es compleixen les condicions següents:

1a L'òrgan d'administració ha adoptat i executat amb eficàcia, abans de la comissió del delicte, models d'organització i gestió que inclouen les mesures de vigilància i control idònies per prevenir delictes de la mateixa naturalesa o per reduir de forma significativa el risc de cometre'l.

2a La supervisió del funcionament i del compliment del model de prevenció implantat ha estat confiada a un òrgan de la persona jurídica amb poders autònoms d'iniciativa i de control o que tingui encomanada legalment la funció de supervisar l'eficàcia dels controls interns de la persona jurídica.

3a Els autors individuals han comès el delicte eludint fraudulentament els models d'organització i de prevenció i

4a no s'ha produït una omissió o un exercici insuficient de les seves funcions de supervisió, vigilància i control per part de l'òrgan al qual es refereix la condició 2a.

En els casos en què les anteriors circumstàncies només puguin ser objecte d'acreditació parcial, aquesta circumstància serà valorada als efectes d'atenuació de la pena.

3. En les persones jurídiques de petites dimensions, les funcions de supervisió a què es refereix la condició 2a de l'apartat 2 les podran assumir directament l'òrgan d'administració. A aquests efectes, són persones jurídiques de petites dimensions aquelles que, segons la legislació aplicable, estiguin autoritzades a presentar compte de pèrdues i guanys abreujada.

4. Si el delicte fos comès per les persones indicades en la lletra b) de l'apartat 1, la persona jurídica quedarà exempta de responsabilitat si, abans de la comissió del delicte, ha adoptat i executat eficaçment un model d'organització i gestió que resulti adequat per prevenir delictes de la naturalesa del que va ser comès o per reduir de forma significativa el risc de la seva

comissió. En aquest cas resultarà igualment aplicable l'atenuació prevista en el paràgraf segon de l'apartat 2 d'aquest article.

5. Els models d'organització i gestió a què es refereixen la condició 1a de l'apartat 2 i l'apartat anterior hauran de complir els requisits següents:

1r Identificar les activitats en l'àmbit que puguin ser comesos els delictes que han de ser previnguts.

2n Establir els protocols o procediments que concretin el procés de formació de la voluntat de la persona jurídica, d'adopció i d'execució de decisions amb relació als protocols o procediments.

3r Disposar de models de gestió dels recursos financers adequats per impedir la comissió dels delictes que han de ser previnguts.

4t Imposar l'obligació d'informar de possibles riscos i incompliments a l'organisme encarregat de vigilar el funcionament i observança del model de prevenció.

5è Establir un sistema disciplinari que sancioni adequadament l'incompliment de les mesures que estableixi el model.

6è Realitzar una verificació periòdica del model i de la seva eventual modificació quan es posin de manifest infraccions rellevants de les disposicions, o quan es produeixin canvis en l'organització, en l'estructura de control o en l'activitat desenvolupada que els facin necessaris.

En les redaccions actuals:

Article 31 ter.

1. La responsabilitat penal de les persones jurídiques serà exigible sempre que es constati la comissió d'un delicte que hagi hagut de cometre's per qui ostenti els càrrecs o funcions al·ludides en l'article anterior, tot i que la persona física responsable concreta no hagi estat individualitzada o no hagi estat possible dirigir el procediment contra ella. Quan com a conseqüència dels mateixos fets s'imposi a totes dues la pena de multa, els jutges o tribunals modularan les respectives quanties, de manera que la suma resultant no sigui desproporcionada en relació amb la gravetat dels fets.

2. La concurrència, en les persones que materialment hagin realitzat els fets o en les que els haguessin fet possibles per no haver exercit el control degut, de circumstàncies que afectin la culpabilitat de l'acusat o n'agreugin la responsabilitat, o el fet que aquestes persones hagin mort o s'haguessin sostret a l'acció de la justícia, no exclourà ni modificarà la responsabilitat penal de les persones jurídiques, sense perjudici del que es disposa en l'article següent.

Article 31 quater.

1. Només es podran considerar circumstàncies atenuants de la responsabilitat penal de les persones jurídiques haver realitzat, amb posterioritat a la comissió del delicte i mitjançant els seus representants legals, les activitats següents:

A) Haver procedit, abans de conèixer que el procediment judicial es dirigeix contra ells, a confessar la infracció a les autoritats.

b) Haver col·laborat en la investigació del fet aportant proves, en qualsevol moment del procés, que fossin noves i decisives per aclarir les responsabilitats penals dimanants dels fets.

c) Haver procedit en qualsevol moment del procediment i amb anterioritat al judici oral a reparar o disminuir el dany causat pel delicte.

d) Haver establert, abans del començament del judici oral, mesures eficaces per prevenir i descobrir els delictes que en el futur poguessin cometre amb els mitjans o sota la cobertura de la persona jurídica.

Article 31 quinquies.

1. Les disposicions relatives a la responsabilitat penal de les persones jurídiques no seran aplicables a l'Estat, a les administracions públiques territorials i institucionals, als organismes reguladors, les agències i entitats públiques empresarials, a les organitzacions internacionals de dret públic, ni a aquelles altres que exerceixin potestats públiques de sobirania o administratives.

2. En el cas de les societats mercantils públiques que executin polítiques públiques o prestin serveis d'interès econòmic general, només els podran ser imposades les penes previstes en les lletres a) i g) de l'apartat 7 de l'article 33. Aquesta limitació no serà aplicable quan el jutge o tribunal consideri que es tracta d'una forma jurídica creada pels seus promotors, fundadors, administradors o representants amb el propòsit d'eludir una eventual responsabilitat penal.